

УДК 378.091.31:72

Кубріш Н.Р.,

кандидат мистецтвознавства, доцент

Самойлова О.М.,

Асистент

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Архітектурно-художній інститут

САМОСТІЙНА РОБОТА З ОБРАЗОТВОРЧИХ ДИСЦИПЛІН В АРХІТЕКТУРНІЙ ОСВІТІ

Самостійна робота студентів та її раціональна організація – найбільш ефективна форма учбової роботи студентів і один з найбільш потужних резервів вдосконалення вищої освіти. Розробка форм завдань, в яких потрібна самостійність пошуку шляхів рішення, сприятиме розвитку творчого мислення, прояву оригінальності підходу, формуванню відповідальності за здійснення вибору і прийняття рішення. Образотворчі дисципліни можуть стати основою успішного застосування усього комплексу отриманих знань, умінь і навичок у практичній діяльності майбутніх архітекторів.

Ключові слова: самостійна робота, архітектурна освіта, студент, рисунок, живопис, композиція, образотворчі дисципліни.

Постановка проблеми. Важливою передумовою діяльності з точки зору багатьох дослідників проблем художньої підготовки студентів є всебічна готовність спеціаліста до праці, яка забезпечує її ефективність і активність. До структури такого рівня готовності входять знання, обґрунтовано потрібні саме в обраній сфері професійної діяльності, які поєднуються з особистісними властивостями фахівця, потрібними для забезпечення найбільшої продуктивності. Включення в процес художньої підготовки архітекторів підвищення самостійності і відповідальності за прийняття рішень, використання принципу проблемності при вирішенні завдань, що базуються на реальних умовах, утворення ситуацій максимально наближених до професійних можуть бути використані для формування рівня професійного мислення, ефективного не тільки в процесі оволодіння знаннями, а й для успішної подальшої творчої діяльності в умовах сучасної дійсності. Особливістю архітектурної освіти є її багатокомпонентність, яка обумовлена специфікою сфери діяльності фахівця і багатофункціональністю об'єктів, що розробляються.

Одним з основних архітектурних завдань є створення і перетворення середовища існування, що оточує сучасну людину. Воно складається з природного середовища, перетвореного людиною – «другої природи» – штучного середовища і соціального середовища, створеного людиною «третьої природи». Штучне включає середовище речей, в якому живе людина, у тому числі і архітектурне. У системі потреб людини присутні потреби пов'язані з екологією сприйняття місця існування. Серед них – комфорт природного середовища, екологічно комфортне житло, етнічне природне архітектурне середовище, забезпеченість джерелами інформації та інші.

Аналіз джерел. Теоритичні дослідження в галузі історії розвитку архітектури та містобудування виявляють, що сучасне місто виникло досить нещодавно в еволюційному історичному сенсі. Його дія на людину багато в чому виходить за рамки стереотипів сприйняття, сформованих за багато поколінь. «Агресивність» для людини сучасних антропогенних дій викликана їх принциповою відмінністю від природних, що впливали сотні тисяч років в період становлення людини. Вивчення сенсорних дій набуло широкого поширення в останні десятиріччя у зв'язку із зростанням інтересу до екології людини. У різних країнах стали досліджувати результати впливу зовнішніх факторів на відповідні органи чуття і виявляти сприятливі дії.

На першому місці за мірою впливу на стан людини знаходиться видиме довкілля. Нормативні документи по формуванню візуального середовища в архітектурі міста досі не розроблені. Людина з усім комплексом потреб залишилася тією самою, що й віки й тисячоліття тому, і колишніми залишилися фундаментальні механізми зору, тоді як зорове середовище в місцях його мешкання міняється. Це є однією з основних сучасних проблем відео екології, яка набуває все більшої актуальності і потребує вирішення.

У архітектурі матеріалізовані велетенські фізичні і інтелектуальні зусилля цивілізованого суспільства, які не мають бути марними. Об'єкти архітектури повинні відповідати естетичним потребам сприйняття і позитивно впливати в емоційному і моральному відношенні. Людина перебуває під впливом довкілля усе життя, і вона не повинна завдавати збитку його здоров'ю.

Виклад основного матеріалу. Великого значення в діяльності архітекторів набувають знання особливостей психологічної дії різних виразних художніх засобів і уміння застосувати їх на практиці в проектуванні окремих об'єктів і при створенні архітектурного середовища в цілому. Для формування таких практичних умінь в

архітектурній освіті можуть бути задіяні саме дисципліни творчої спрямованості. У сучасних умовах у вищих учбових закладах проявляється тенденція до зростання ролі самостійної діяльності студентів по оволодінню знаннями, уміннями і навичками. Наукові дослідження і накопичений у закладах вищої освіти досвід переконують, що без систематичної організованої і цілеспрямованої самостійної роботи неможливо стати високопрофесійним фахівцем, а головне – неможливо самоудосконалюватися після закінчення ЗВО в процесі професійної діяльності. Саме тому самостійна робота студентів розглядається як найважливіша складова пізнавальної учбової діяльності, потужний резерв підвищення якості освіти, посилення ефективності учбово-виховного процесу.

Самостійна робота є діяльністю, що організується самим студентом в силу його внутрішніх пізнавальних мотивів в найбільш зручній, раціональній (з його точки зору) час, і контрольовану їм самим на основі опосередкованого системного управління нею з боку викладача. Управління процесом самостійної роботи студентів полягає в необхідності так організувати діяльність, щоб студенти не тільки розширювали обсяг знань, умінь і навичок, що отримуються під час аудиторних занять, але й шляхом самостійного пошуку опанували нове, формували уміння займатися самоосвітою, розвивали інтерес до творчого підходу у своїй навчальній діяльності для успішної реалізації професійної функції. Метою самостійної роботи студентів в професійній художній підготовці полягає в доопрацюванні питань, які розглядаються в процесі аудиторних занять, у самостійному поглибленому засвоєнні предметних тем курсу за допомогою рекомендованих джерел, а також опанування самобутнім особистісним творчим мисленням шляхом методики вирішення завдань під час виконання практичної роботи.

Основним засобом виховання стійкого інтересу до навчання є використання таких завдань, рішення яких вимагає від учнів активної пошукової діяльності. Знання, отримані самостійно шляхом подолання певних труднощів, засвоюються міцніше, ніж отримані в готовому виді від викладача, адже в ході самостійної роботи кожен студент працюючи із засвоюваним матеріалом, концентрує на нім усю свою увагу, мобілізуючи усі резерви емоційного, інтелектуального і волевого характеру. Самостійна робота не тільки активізує студентів, а й носить індивідуальний характер.

За сприйняттям для самого студента самостійна робота має бути вільною за вибором, внутрішньо мотивованою діяльністю, що

припускає чітке і зрозуміле студенту усвідомлення мети, надання їй особового сенсу, прийняття завдання, підпорядкування виконанню цього завдання інших інтересів і форм своєї зайнятості, самоорганізацію в часі і самоконтролю у виконанні. У майбутній професійній діяльності фахівець не може керуватися тільки зовнішніми стимулами і мотивами. Організація пізнавальної діяльності студентів повинна містити в собі необхідні передумови формування ціннісних мотивацій студентів, зокрема, прагнення до пізнання, поповнення ціннісного багажу.

Творча самостійність студентів – це прагнення до застосування нових прийомів в процесі оволодіння професійними навичками, пошук шляхів подолання утруднень, потреба вносити елементи новизни у виконання учбових завдань. У складі творчої самостійності студентів-архітекторів можна виділити наступні уміння проектної діяльності: уміння входити в проблему (добувати, аналізувати інформацію), вирішувати проблему (прогнозувати, організовувати, критично оцінювати діяльність, знаходити нові способи рішення), презентувати кінцевий результат (оригінальність, новизна, виявлення раціональних способів вирішення проблеми). Ефективність процесу формування і розвитку творчої самостійності обумовлюється й мірою сформованості самосвідомості студентів, активністю їх в учбовому процесі.

Самостійний і творчий характер учбової діяльності роблять можливим виникнення у майбутніх архітекторів стану творчого натхнення. Він міститься в творчому підйомі, загостренні сприйняття, зростання потужності уяви, виникнення цілого ряду комбінацій оригінальних вражень та інше.

Формування творчої самостійності студентів можна розглянути як процес поступового скорочення міри допомоги в здійсненні учбово-творчої діяльності, розширення області додатка сформованих знань і дій, перехід від завдань репродуктивного характеру до завдань творчих. Із зростанням творчої самостійності студентів відбувається ускладнення самостійно виконуваної діяльності, що позначається активізацією творчого мислення і прояву стійких мотивів учбово-творчої діяльності. Самостійна учбова діяльність в області художньо-творчої діяльності на сучасному етапі розвитку освіти є важливим компонентом учбового процесу, орієнтованим, в першу чергу, на розвиток здатності майбутніх архітекторів до самостійного творчого пошуку, на формування їх професійної компетенції, а також на розвиток креативності в вирішенні різних завдань.

Самостійна робота студентів – один з найбільш складних моментів організації учбового процесу в учбових установах. В порівнянні з аудиторними формами робота студентів (лекціями, практичним зайняттям, семінарами) самостійна робота виявляється такою, що найменш піддається управлінню ззовні. В той же час, самостійна робота є навряд чи найбільш ефективною формою учбової роботи студентів. У цьому сенсі правильна, раціональна організація самостійної роботи – потужний резерв вдосконалення вищої освіти. Самостійна робота, як будь-яка форма учбово-пізнавальної активності студентів – це, передусім, діяльність особи. І діяльність, і особа є категорії психологічні. Отже, правила і закони організації самостійної роботи – передусім психологічні. Для якісного оволодіння спеціальністю актуальне придбання знань через активну самостійну діяльність, а не тільки за допомогою їх сприйняття в готовому виді.

Основний сенс активізації, підключення і використання широкого кола різних мотивів особових і зовнішніх спонукань – залучення студента до самостійної роботи. В процесі її здійснення спостерігається поява або посилення пізнавальних і професійних мотивів, які і є справжніми двигунами самостійної роботи, забезпечуючи більш високий рівень її розвитку, а головне, її подальший безперервний та послідовно прогресуючий рух.

Великого значення в самостійній творчості набуває самоконтроль в процесі роботи і правильна самооцінка її результатів. Об'єктивний самостійний аналіз успішності виконання завдань здійснюється при досить високому рівні знань теорії композиції, коли можливий «погляд з боку» для визначення позитивних і негативних моментів, пошуку помилок і шляхів їх усунення. І саме в самостійній роботі студент вчиться для ефективного втілення своїх ідей застосовувати композиційні знання. Дисципліни образотворчого компоненту архітектурної освіти – малюнок, живопис, композиція, колористика, які більшою мірою базуються саме на аспектах сприйняття і оцінки з точки зору психологічної дії, можуть стати основою успішного застосування усього комплексу отриманих знань, умінь і навичок майбутніми архітекторами.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Найбільш ефективною послідовністю набуття нових знань і гарантовано ефективно використання в професійній діяльності є процес отримання теоретичних знань з наступним закріпленням при виконанні низки практичних завдань. Частина з практичних завдань може виконуватися як вправи на закріплення знань та навичок. Формування самостійності

мислення і творчого підходу може відбуватися при вирішенні завдань з менш обмеженими умовами. Розробка форм завдань, в яких потрібна самостійність пошуку шляхів рішення, сприятиме розвитку творчого мислення, прояву оригінальності підходу, формуванню відповідальності за здійснення вибору і прийняття рішення. Ефективне виконання таких завдань потребує розуміння студентами структури навчального процесу та зв'язку окремих елементів самостійної роботи з аудиторними заняттями.

Формування уявлення про сенс професійної підготовки може відбуватися через надання інформації про зміст, структуру та часовий розподіл по окремих темах та видах занять, так і короткі рекомендації до виконання окремих самостійних завдань. Створення чітких, зрозумілих, наочних зразків, що мають практичну інформативну насиченість і в той же час естетично досконалі, є один з шляхів роботи в напрямі покращення якості викладання образотворчих дисциплін. Вони можуть стати джерелом натхнення та стимулом для подальшого самостійного пошуку і розвитку для студентів. Завдяки повноті та актуальності інформаційного забезпечення може бути підвищена якість самостійної роботи студентів з образотворчих дисциплін і таким чином покращити якість підготовки майбутніх архітекторів.

Література:

1. Волков, Н.Н. *Цвет в живописи* / Н.Н. Волков, – М.: Изд-во «Искусство», 1985. – 328 с.
2. Дербисова М. А. *Проблема методики преподавания дисциплин «Рисунок», «Живопись» в системе образования дизайнеров // Материалы Международной науч.-метод. конф. «Научно-методические проблемы обучения дизайнерским специальностям» 24 декабря 2008 г. – Алматы, Каз ГАСА, 2008. – С. 72–73.*
3. *З.Калашник Н. Самостійна робота – потужний засіб сучасної освіти і виховання : навчально-методичний посібник з питань формування естетичних смаків студентської молоді в навчально-виховному процесі / Н. Калашник В. Вертегел. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2005 – 326 с.*
4. Ковалев Ф. *Золотое сечение в живописи : учеб. пособие / Ф. Ковалев. –К. : Выща шк. Головное изд-во, 1989. – 143 с., 90 ил., табл. – Библиогр. : 77 назв.*
5. Кувинов, Е.В. *Акварель для архитектора. Пленэр. Графика.* / Е.В. Кувинов.– М. : Издательство «Архитектура–С», 2003. – 56 с.
6. Ли Н. Г. *Рисунок. Основы учебного академического рисунка : учебник / Н. Г. Ли. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – 480 с.*
7. *Партола В. Сутність умінь і навичок учнів / В. В. Партола // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. праць / за заг. ред.*

- проф.В. І. Євдокімова і проф. О. М. Микитюка; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2011. – Вип. 35. – 91 с.
8. Ростовцев Н.Н. Академический рисунок: Учеб. Пособие для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов. 2-е изд., доп. и перераб. - М.: Просвещение, 1984. – 240 с, ил.
9. Шорохов Е.В. Основы композиции: Учеб. для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов.-2-е изд., перераб. и доп. -М.: Просвещение, 1986. –207с., ил.

УДК 378.016:7.012.8

Маслова С.А.,
старший викладач

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ОБРАЗОТВОРЧА СКЛАДОВА В РОБОТАХ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ІНТЕР'ЄРУ»

В даній статті розглянуто роль архітектурного рисунку при візуалізації інформації у вигляді клаузури, як частини перед проектного аналізу моделювання інтер'єрів. Розглянуто роль клаузури як творчого процесу який спрямований на розвиток індивідуальних здібностей, креативного мислення, інтуїції, фантазії та графічного відображення ідеї.

Ключові слова: архітектурний рисунок, клаузура, інтер'єр, проект, архітектор, архітектурний образ.

Постановка проблеми. Велике значення в процесі архітектурного проектування відіграє володіння практичними навичками з архітектурного рисунку. Останнім часом все більше студентів надають увагу комп'ютерній графіці і тим самим втрачають майстерність проведення первинних етапів проектування, а саме ескізування та виконання клаузур. Архітектор повинен володіти на високому рівні архітектурним рисунком, щоб мати можливість швидкого вирішення завдань проектування, вміння надати замовнику ескізи для з'ясування основних питань з подальшим погодженням.

Виклад основного матеріалу. В процесі підготовки майбутніх архітекторів велике значення приділяється методиці архітектурного проектування. Методика направлена на мотивовані дії студента під час роботи над курсовими проектами з навчальної дисципліни «Основи інтер'єру». Саме задача викладача навчити та ознайомити з процесом проектування, творчого пошуку, обирання оптимальних та раціональних рішень, робити логічні висновки.